

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра (освітньо-
кваліфікаційного рівня спеціаліста)**

галузь знань	07 Управління та адміністрування
спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітня програма	Управління банківським бізнесом

Київ 2021

ВСТУП

Відбір до магістратури у КНТЕУ здійснюється за результатами фахових вступних випробувань, метою яких є перевірка рівня базової підготовки вступників з використанням письмових тестових технологій.

З метою якісного відбору вступників для здобуття освітнього ступеня «магістр» за освітньою програмою «Управління банківським бізнесом» у КНТЕУ затверджена програма вступних фахових випробувань.

Програма базується на основних дисциплінах освітнього ступеня «бакалавр», що забезпечує комплексний контроль знань з дисциплін, що формують профіль майбутнього магістра і рівень його кваліфікації.

Програма фахових вступних випробувань містить основні питання з таких розділів:

1. Гроші та кредит.
2. Банківські операції.
3. Аналіз діяльності банку.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

РОЗДІЛ 1. ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Походження грошей. Концепції походження грошей. Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей. Причини та механізм демонетизації золота. Еволюція та різновиди сучасних кредитних грошей. Електронні гроші.

Функції грошей. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. ідеальний характер міри вартості. Функція засобу обігу. Функція засобу платежу. Функція засобу нагромадження. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій грошей.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах.

Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Обмінний оборот. Фіскально-бюджетний оборот. Кредитний оборот. Фінансовий оборот. Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот.

Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Характеристика основних видів грошових потоків. Структура грошових потоків. Механізм балансування грошових потоків.

Грошова маса та основні форми її існування. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.

Закони грошового обігу. Грошовий мультиплікатор.

Суть грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів (ринок цінних паперів). Суб'єкти грошового ринку. Попит на

гроші. Номінальний та реальний попит на гроші. Пропозиція грошей. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Елементи грошової системи та їх характеристика. Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система. Основні типи грошових систем та їх еволюція. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм. Монометалізм. Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система природнього (кредитного) обігу. Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті та закриті грошові системи.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи та інструменти регулювання грошової системи. Становлення та розвиток грошової системи України.

Суть інфляції. Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу. Інфляція та дефляція. Основні форми інфляції. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Інфляція попиту. Фіскальна інфляція. Інфляція витрат. Імпортна інфляція. Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Політика доходів. Соціально-економічні наслідки інфляції. Інфляція в системі державного регулювання грошової сфери. Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття та цілі. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація. Основні моделі грошових реформ. Характеристика основних грошових реформ, що здійснені в Україні.

Суть та види валютних відносин. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти. Валютний ринок. Валютні операції. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку. Котирування валют. Валютний курс. Механізм забезпечення конвертованості валюти. Порядок визначення валютних курсів. Валютне регулювання. Механізм регулювання валютного курсу. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання. Режим валютного курсу в Україні. Валютні системи та їх види. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України. Еволюція світової валютної системи.

Еволюція кредитних відносин. Основні положення натуралістичної та капіталотворчої теорії кредиту. Сутність та функції кредиту. Економічні межі кредиту. Форми та види кредиту. Банківська форма кредиту. Суть і функції позикового відсотка. Використання позикового відсотка. Норма позикового відсотка. Межі позикового відсотка і джерела його сплати. Методи обчислення позикового відсотка. Роль позикового відсотка в ринковій економіці.

Сутність фінансового посередництва. Види фінансового посередництва. Сутність, структура, функції фінансових посередників у розрахунках та в кредитуванні. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи як парабанківські

фінансові посередники. Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Пенсійні фонди. Особливості функціонування пенсійних фондів. Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Добродійні фонди.

Суть, призначення та класифікація банків. Організаційна та функціональна структура банку. Основні показники діяльності банків. Загальна характеристика банківських операцій. Пасивні банківські операції. Активні операції банків. Основні види активів. Кредитні операції банків.

Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Функції центрального банку. Грошово-кредитна політика центрального банку. Основні типи грошово-кредитної політики. Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку.

Загальна характеристика міжнародних фінансово-кредитних установ. Цілі створення і особливості функціонування МВФ і Світового банку. Європейський інвестиційний банк. Банк міжнародних розрахунків. Міжнародна фінансова корпорація. Міжнародна асоціація розвитку і ін. Європейський банк реконструкції і розвитку. Банк міжнародних розрахунків та особливості його співпраці з Україною. Особливості співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними установами.

РОЗДІЛ 2. БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ

Банківництво: сутність та еволюція розвитку. Сутність та відмінності категорій «банківська операція», «банківська послуга», «банківський продукт». Сутність та класифікація активних операцій банку. Сутність та класифікація пасивних операцій банку.

Сутність і склад ресурсів банку та фактори, що на них впливають. Власні ресурси (капітал) банку, їх склад та структура. Функції власного капіталу банку. Порядок формування власного капіталу банку. Залучені ресурси банку. Депозитні операції. Запозичені ресурси банку та недепозитні операції. Операції банку щодо залучення централізованих та нецентралізованих ресурсів.

Основи організації розрахунків та особливості функціонування платіжних систем. Форми розрахунків. Принципи організації безготівкових розрахунків. Рахунки, що відкриваються клієнтам банків для здійснення розрахунків. Види безготівкових розрахунків та їх характеристика. Сутність та основи організації міжбанківських розрахунків.

Обслуговування банками міжнародних розрахунків клієнтів. Сутність та види торговельних операцій банків в іноземній валюті. Міжнародний банківський переказ: особливості проведення. Інкасо та його види. Акредитив у міжнародних розрахунках.

Сутність касових операцій банку. Організація касової роботи банку. Технологія проведення прибутково-видаткових операцій з готівкою через касу банку. Інкасаторські послуги банків. Робота з готівковою іноземною валютою, платіжними документами в іноземній валюті. Неторговельні операції банків в

іноземній валюті. Касові операції банку з дорогоцінними металами: види, особливості технології обслуговування.

Економічна сутність та класифікація банківських кредитів. Організація кредитної діяльності в банку. Кредитний процес та його складові. Поняття кредитного моніторингу. Овердрафт та кредитна лінія. Довгострокове кредитування та його роль в інвестиційному процесі. Банківське споживче кредитування. Іпотечне кредитування. Кредитування інвестиційних проектів. Особливості банківського кредитування суб'єктів господарювання за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних установ. Сутність факторингових операцій банку. Форми факторингового договору. Сутність лізингових операцій. Форми участі банку в лізинговому бізнесі.

Види діяльності банків на ринку цінних паперів. Сутність та класифікація операцій банку з цінними паперами. Активні та пасивні операції банків з цінними паперами.

Сутність електронного банкінгу. Види банківських електронних послуг. Транзакційний банкінг. Переваги та недоліки електронного банкінгу. Інтернет-банкінг та його характерні риси. Мобільний банкінг.

Казначейство банку та його роль у проведенні міжбанківських операцій.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Сутність аналізу діяльності банку: предмет, об'єкт, суб'єкти, принципи, види. Етапи аналізу. Організаційно-інформаційна модель аналізу. Порядок організації аналізу діяльності банку. Методи та прийоми аналізу діяльності банку. Інформаційне забезпечення аналізу діяльності банку.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу капіталу банку. Фактори впливу на формування капіталу банку. Аналіз складу капіталу та залежності банку від його учасників. Аналіз дивідендної політики банку. Регулювання обсягів та складу капіталу банків. Брутто- та нетто-капітал банку. Регулятивний капітал банку та порядок розрахунку його розміру. Основний та додатковий капітал банку. Методи обчислення вартості власного капіталу банку. Методи оцінювання достатності капіталу банку. Нормативи капіталу. Буфери капіталу. Оцінка достатності капіталу банку згідно вимог Базельського комітету з банківського нагляду.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу зобов'язань банку. Ідентифікація та аналіз факторів, що впливають на обсяги та джерела залучення коштів банком. Аналіз коштів, що отримані від інших банків. Оцінка залежності банку від коштів НБУ та МФКО. Аналіз структури «депозитного портфеля» банку. Аналіз коштів клієнтів «на вимогу» та строкових депозитів. Визначення оборотності депозитів, рівня осідання коштів та терміну зберігання коштів. Оцінювання стабільності коштів клієнтів банку. Показники оцінки якості депозитів банку. Аналіз субординованого боргу банку. Аналіз цінних паперів власного боргу. Ідентифікація концентрації коштів за джерелами. Оцінка повноти використання банком зобов'язань. Аналіз вартості зобов'язань банку.

Сутність та порядок розрахунку розміру балансових, чистих, ефективних робочих, дохідних активів банку. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу активів банку. Групування активів у балансі банку. Аналіз складу, структури і динаміки обсягів активів банку. Аналіз ризиковості активів банку. Рівні ризику активів банку. Оцінка середнього ризику активів банку. Аналіз проблемних активів банку. Аналіз обсягів та руху резервів банку. Оцінка повноти формування резервів за ризиковими активами банку. Аналіз дохідності активів банку.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу кредитних операцій банку. Аналіз масштабів, динаміки та напрямів здійснення кредитних операцій банку. Оцінка кредитної активності банку. Аналіз руху кредитів банку. Аналіз структури та якості кредитного портфеля банку. Сутність непрацюючих кредитів банку (NPL). Розподіл кредитів банку за класами позичальників. Аналіз достатності формування резервів під знецінення кредитів банку. Аналіз дохідності кредитних операцій банку.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу інвестиційних вкладень банку. Аналіз масштабів, динаміки, ризиковості інвестицій банку у цінні папери. Нормативи інвестування. Аналіз обсягів та ефективності вкладень у інвестиційну нерухомість. Аналіз обсягів та ефективності капітальних інвестицій банку. Аналіз дохідності інвестиційних вкладень.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу послуг банку. Аналіз масштабів, структури і динаміки обсягів розрахунково-касових послуг. Аналіз масштабів, структури та динаміки обсягів послуг з цінними паперами. Аналіз масштабів та динаміки обсягів послуг банку на валютному ринку та ринку банківських металів. Аналіз обсягів, динаміки, якості та ефективності здійснення послуг кредитного характеру. Аналіз масштабів, структури і динаміки обсягів послуг з довірчого обслуговування.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу доходів і витрат банку. Аналіз обсягів, динаміки і структури доходів банку. Факторний аналіз доходів. Аналіз і оцінка рівня доходності банку на основі системи коефіцієнтів. Аналіз динаміки обсягів і структури витрат. Факторний аналіз витрат. Оцінка рівня витратності банку. Показники абсолютної та відносної економії (перевитрат) банку. Оцінка ефективності діяльності банку. Аналіз ефективності діяльності відокремлених підрозділів банку.

Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів банку. Фактори впливу на фінансові результати банку. Аналіз фінансових результатів банку за їх складовими. Порядок розрахунку процентного спреду, процентної маржі, чистої процентної маржі, непроцентної маржі банку. Аналіз і оцінка прибутковості банку. Декомпозиційний аналіз прибутковості капіталу банку. Оцінка прибутковості окремих сегментів, клієнтів та банківських продуктів.

Мета та завдання аналізу ліквідності банку. Чинники впливу на ліквідність банку. Аналіз грошових потоків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банку. Поняття нетто-ліквідної позиції банку. Дефіцит та надлишок ліквідності банку. Аналіз потреби банку в ліквідних засобах. Нормативи

ліквідності банку. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR). Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR).

Основні види ризиків банку. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу валютного ризику банку. Порядок розрахунку валютної позиції банку. Оцінка валютного ризику банку. Ліміти валютного ризику, встановлені НБУ Л13 (Л13-1, Л13-2). Мета, завдання та показники аналізу процентного ризику банку. Мета, завдання та нормативи кредитного ризику банку. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу ризику ліквідності банку. GAP-аналіз ліквідності. Напрями і методи аналізу фінансового стану банку. Аналіз фінансової стійкості та надійності банку. Методики оцінювання стійкості та надійності банків (В.С. Кромонава, О.Б. Ширинської, О. Шматова, «Кредитімпексбанку», Mind та інші). Вплив фінансового стану банків на стабільність банківської системи. Визначення та нормативи діяльності системно важливого банку.

Рейтингові системи оцінки банку. Міжнародні рейтинги банків від світових рейтингових агентств. Рейтингове оцінювання банків вітчизняними рейтинговими агентствами.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДО РОЗДІЛУ 1

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III (зі змін. та доповн.).
2. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 №2908-III (із змінами).
3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 №679-XIV (зі змін. та доповн.).
4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346 (зі змін. та доповн.).
5. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 №2664-III (зі змінами).
6. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України від 25.08.1996 №762/96.
7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління НБУ від 21.01.2004 №22 (зі змінами).
8. Бандурка А. М. Гроші і кредит : навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 80 с.
9. Алексєєв І.В., Бондарчук М.К. Гроші та кредит: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 216 с.
10. Ільчук, П.Г. Коць О.О., Кондрат І.Ю., Ярошевич Н.Б. Гроші та кредит: підручник. Львів: Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. 412 с.
11. Сисоєва К.Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2015. 245 с.
12. Сушко Н. М. Гроші та кредит : навч. посіб. Київ: КНТЕУ, 2016. 384 с.
13. Шпак Н.О., Ярошевич Н.Б., Побурко О.Я. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 416 с.

ДО РОЗДІЛУ 2

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III (зі змін. та доповн.).
2. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (зі змін. та доповн.).
4. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII (зі змін. та доповн.).
5. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 480-IV (зі змін. та доповн.).
6. Астапова Г.В. Фінансова діяльність і корпоративна стратегія комерційних банків. Т.1 та Т.2. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 144 с.
7. Демчук Н.І., Довгаль О.В., Владика Ю.П. Банківські операції: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2017. 460 с.
8. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2017. 523 с.
9. Савлук М.І., Пуховкіна М.Ф. Банківські операції: підручник. 3є вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2018. 608 с.

ДО РОЗДІЛУ 3

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368 (зі змін. та доповн.).
2. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: постанова Правління НБУ від 15.12.2017 №803-рш.
3. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : постанова Правління НБУ від 30.06.2016 № 351 (із змінами).
4. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу : постанова Правління НБУ від 17.08.2012 № 346 (зі змінами).
5. Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України: постанова Правління НБУ від 22.12.2017 №141.
6. Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп : постанова Правління НБУ від 20.06.2012 №254 (зі змінами).
7. Про встановлення лімітів відкритої валютної позиції банку: рішення Правління НБУ від 29.03.2018 №184-рш.
8. Аналіз банківської діяльності: Підручник [А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Герасимовича. Київ: КНЕУ, 2010. 599 с.
9. Вавдіюк Н.С., Корецька Н. І. Банківське регулювання та нагляд: навч. посіб. Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк : ІВВ Луц. НТУ, 2018. 334 с.
10. Копилюк, О.І., Музичка О. М. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. Укоопспілка, Львів. торг.-екон. ун-т. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. 415 с.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань на вступному фаховому випробуванні для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення

Мета фахового випробування – оцінити відповідність знань, умінь та навичок згідно з програмою вступного фахового випробування. Програма складається на основі фахових дисциплін освітнього ступеня «бакалавр».

2. Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет з фахового випробування складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-баловою шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
 - Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
 - Особи, які отримали менше 100-та балів по наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.